

DR. PAPP ZOLTÁN

SZÜLÉSZETI
GENETIKA

1986

Tartalom

1. Klasszikus genetikai alapfogalmak	23
Ajánlott forrásmunkák	27
2. Autosomalis domináns öröklődés	29
Expressivitas, penetrantia	32
Nem teljes dominantia	33
Codominantia, a HLA-rendszer	34
Ajánlott forrásmunkák	36
3. Autosomalis recesszív öröklődés	37
Vérrokonházasság	42
Ajánlott forrásmunkák	43
4. X chromosomához kötött recesszív öröklődés	45
Lyonisatio, X chromatin	48
Ajánlott forrásmunkák	50
5. X chromosomához kötött domináns öröklődés	51
Y chromosomához kötött öröklődés	54
Ajánlott forrásmunkák	55
6. Polygénes öröklődés, multifaktoriális kóreredit	57
Ajánlott forrásmunkák	62
7. Általános cytogenetika	65
A szabályos emberi karyotypus	66
Chromosoma-heteromorphismusok	78
Mitosis	79
Meiosis	80
Spermatogenesis	83
Oogenesis	84
Mola hydatidosa	85
Ajánlott forrásmunkák	85
8. Számbeli és szerkezeti chromosoma-aberratiók	87
Polyploidia és aneuploidia	87
Mozaikosság	88
Chromosoma-átrendeződések	89
Translocatiók	91
Inversiók	94
A chromosoma-aberratiók gyakorisága	95
Habitualis vetélők	97
Ajánlott forrásmunkák	98

9.	Embryologiai és teratologiai alapfogalmak	101
	Fizikai ágensek	107
	Ajánlott forrásmunkák	109
10.	Klinikai molekuláris genetika	111
	DNS, RNS, fehérjeszintézis	111
	DNS-replicatio, mutációk	113
	Rekombinációs DNS-eljárás	114
	Génspecifikus szondák	117
	Southern-módszer	118
	Restrictió fragmentum hosszúság polymorphismus (RFLP)	119
	Rekombinációs biotechnológia	120
	Ajánlott forrásmunkák	121
11.	Géntérképezés, a chromosomák betegség-anatómiája	123
	Familiaris kapcsolódási vizsgálatok	123
	Géndózis-módszerek	127
	<i>In situ</i> hibridizáció	127
	Fajok közötti somatikus sejthibridizáció	127
	A chromosomák géntopográfiája	128
	Ajánlott forrásmunkák	129
12.	A magzatburok és a magzatvíz biológiája	131
	Amnion	132
	Chorion laeve	134
	A magzatvíz eredete és körforgalma	137
	Ajánlott forrásmunkák	140
13.	Polyhydramnion	141
	Ajánlott forrásmunkák	144
14.	Oligohydramnion	145
	Potter-syndroma	147
	Ajánlott forrásmunkák	149
15.	Amnionszalag-sequentia (ADAM-tünetegyüttes)	151
	Ajánlott forrásmunkák	155
16.	Exfoliatív magzatvíz-cytologia	157
	Exfoliálódó hámfelületek	157
	A magzatvízsejtek morfológiája	159
	Magzatvíz-cytologia velőcsőzáródási rendellenességben	161
	Ajánlott forrásmunkák	163
17.	Magzatvízsejtek tenyésztése karyotypizálás céljából	165
	Magzatvízminták szállítása	165
	A tenyésztés és kiértékelés nehézségei	165
	A praenatalis karyotypizálás javallatai	167
	Ajánlott forrásmunkák	168
18.	A magzatvíz kémiája	171
	Enzimek. Enzymopathiák diagnosztikája	172
	Ajánlott forrásmunkák	177
19.	Acetilcolin-eszteráz a magzatvízben	179
	Ajánlott forrásmunkák	180
20.	Alfa-foetoprotein (AFP)	181

AFP a magzatvízben	182
Magzatvíz-AFP velőcsőzáródási rendellenességben	183
A magas magzatvíz-AFP-érték egyéb okai	184
Ajánlott forrásmunkák	185
21. AFP a terhes szérumban (szAFP)	187
Anyai szérum-AFP velőcsőzáródási rendellenességben	187
A magas szérum-AFP-érték egyéb okai	189
Ajánlott forrásmunkák	190
22. Amniofoetographia	193
A módszer leírása	194
A módszer javallatai	195
Ajánlott forrásmunkák	195
23. Ultrahang-diagnosztika	197
A petezsák és az embryo vizsgálata	198
A magzat ultrahang-anatómiája	199
A terhesség korának meghatározása	205
Az intrauterin retardatio diagnosztikája	205
Fejlődési rendellenességek kimutatása	206
Ajánlott forrásmunkák	207
24. Genetikai amniocentesis	209
A magzatvíz színe	211
Amniocentesis többesterhességben	211
Az amniocentesis szülészeti szövődményei	212
Genetikai amniocentesis után született gyermekek vizsgálata	213
Ajánlott forrásmunkák	213
25. Chorionboholy-mintavétel (CVS)	215
A CVS kivitelezése	216
Ajánlott forrásmunkák	218
26. Foetoscopia	221
Az intrauterin magzat megtekintése	221
Ajánlott forrásmunkák	222
27. Magzati vérminta vétele	223
Vérvétel foetoscop nélkül	224
Ajánlott forrásmunkák	225
28. Biopsia az intrauterin magzat bőréből	227
Ajánlott forrásmunkák	228
29. Az intrauterin magzat nemének meghatározása	231
Ajánlott forrásmunkák	232
30. Kóros többesterhesség	235
A placentatio vizsgálata	237
Transfusiós syndroma	238
Acardia, foetus-in-foetu, sacrococcygealis teratoma	239
Összenőtt ikrek	241
Az egyik magzat absorptiója. Foetus papyraceus	242
A terhesség szelektív megszakítása	245
Ajánlott forrásmunkák	247
31. Genetikai tanácsadás	249

	A megválaszolendő kérdések	250
	A szülők döntési joga és felelőssége	253
	Ajánlott forrásmunkák	254
9	32. Genetikai szűrések	257
	A szűrés epidemiológiai kategóriái	258
	Ajánlott forrásmunkák	261
	33. Heterolog inseminatio és <i>in vitro</i> fertilisatio	263
	Ajánlott forrásmunkák	265
	34. A terhesség sorsáról való döntés általános szempontjai	267
	Etika és jog	268
	A Terhesség Megszakítását Elbíráló Bizottság (TEMEB)	269
	Az engedélyezés orvosi javallatai	270
	Az orvos igazságügyi védelme	275
	Ajánlott forrásmunkák	275
	35. Praenatalis therapia	279
	Magzati sebészet	279
	Intrauterin anatómiai correctio	279
	Ajánlott forrásmunkák	282
	36. A terhesség befejezésének szülészeti módszerei	283
	Hypertoniás sófeltöltés	283
	Prostaglandinok alkalmazása	285
	Extraamniális Rivanol	286
	Az éretlen cervix előkészítése szülésinductio előtt	287
	Ajánlott forrásmunkák	288
	37. A genetikai diagnosztika lélektani aspektusai	291
	A genetikai ismeretek átadása	291
	Idős anyai életkor	294
	A magzatvízvétel, az eredmények közlése	294
	A magzat neme	296
	A terhesség befejezése	297
	Az ultrahangvizsgálat szerepe	298
	Ajánlott forrásmunkák	299
15	38. A dysmorphologia alapfogalmai	301
	A fejlődési rendellenességek terminológiája	302
	Syndromatologia	306
	Ajánlott forrásmunkák	307
	39. Az újszülött klinikai vizsgálata	309
	Ajánlott forrásmunkák	311
	40. Embryo- és foetopathologia	313
	Anyagvétel	313
	Morphológiai vizsgálat	314
	Ajánlott forrásmunkák	318
	41. Sphingolipidosisok	319
	Fabry-betegség	320
	Farber-betegség	321
	Fucosidosis	321
	Gaucher-betegség	321

GM ₁ -gangliosidosis	322
GM ₂ -gangliosidosis	322
A Tay–Sachs-betegség genetikai szűrése	324
Krabbe-betegség (globoid-sejtes leukodystrophia)	326
Metachromatikus leukodystrophia	326
Niemann–Pick-betegség	327
Sialidosis	327
Többszörös szulfatáz-hiány	327
Ajánlott forrásmunkák	327
42. Mucopolysaccharidosisok és mucolipidosisok	329
Hurler/Scheie-betegség (MPS–I)	329
Hunter-betegség (MPS–II)	331
Sanfilippo-betegség (MPS–III)	331
Morquio-betegség (MPS–IV)	331
Maroteaux–Lamy-betegség (MPS–VI)	332
Sly-betegség (MPS–VII)	332
DiFerrante-betegség (MPS–VIII)	332
Mucolipidosisok	332
Ajánlott forrásmunkák	332
43. A szénhidrát-anyagcsere zavarai	335
Fruktóz-intolerantia	335
Galaktokináz-hiány	335
Galactosaemia	336
Glikogéntárolási betegségek	337
G-6-PD-hiány	337
Glükóz-foszfát-izomeráz-hiány	338
Mannosidosis	338
Piruvát-dekarboxiláz-hiány	338
Ajánlott forrásmunkák	338
44. Az aminosav-anyagcsere betegségei	341
Phenylketonuria	343
Ajánlott forrásmunkák	347
45. Haemoglobinopathiák	349
Sarlósejtes anaemia	350
Thalassaemiák	351
Ajánlott forrásmunkák	353
46. Haemophiliák	355
Haemophilia A és B	355
von Willebrand-betegség	357
XI. faktor hiánya	357
Vérlemezke-abnormalitások	357
Ajánlott forrásmunkák	357
47. Veszületett immundefectusok	359
Acatalasaemia	360
Agammaglobulinaemia (Bruton-típus)	360
Agranulocytosis infantilis hereditaria (Kostmann-betegség)	360
Alfa-1-antitripszin hiány	360

Ataxia telangiectasia (Louis–Bar-syndroma)	361
Bloom-syndroma	361
Chediak–Higashi-betegség	361
Chronikus granulomatosus betegség	362
Congenitalis letalis neutropenia	362
DiGeorge-syndroma	362
Fanconi-anaemia	362
Kombinált immundefectus	363
TAR-syndroma	363
Thrombocytopenia familiaris	363
Wiskott–Aldrich-syndroma	364
Ajánlott forrásmunkák	364
48. Egyéb anyagcsere-betegségek	365
Ajánlott forrásmunkák	367
49. Congenitalis hypothyreosis	369
Újszülöttkori szűrés és diagnosztika	369
Praenatalis diagnosztika	371
Ajánlott forrásmunkák	372
50. Cystikus fibrosis	373
Klinikai kép és diagnózis	373
A betegség súlyossága	374
Öröklődés	375
Újszülöttkori szűrés	375
Praenatalis diagnosztika	376
Praenatalis szűrés	378
Ajánlott forrásmunkák	380
51. Öröklődő neurológiai betegségek	383
Duchenne muscularis dystrophia (<i>DMD</i>)	383
Becker muscularis dystrophia (<i>BMD</i>)	388
Dystrophia myotonica	388
Huntington-betegség (chorea)	389
Myasthenia gravis	389
Retinitis pigmentosa	390
Retinoblastoma	390
Ajánlott forrásmunkák	390
52. A csontosodás veleszületett zavarai	393
Ajánlott forrásmunkák	396
53. Velőcsőzáródási rendellenességek (<i>VZR</i>)	399
Anencephalia/exencephalia	400
Spina bifida	401
Encephalokele	403
A <i>VZR</i> aetiológiája	403
Praenatalis diagnosztika	405
Praenatalis szűrés	406
Ajánlott forrásmunkák	407
54. Hydrocephalus	409
Izolált formák	409

Dandy–Walker-syndroma	410
Arnold–Chiari-syndroma	410
Praenatalis diagnosztika	410
Ajánlott forrásmunkák	413
55. Egyéb craniospinalis malformatiók	415
Hydranencephalia	415
Holoprosencephalia-sequentia	416
Iniencephalia	419
Microcephalia	420
Ajánlott forrásmunkák	420
56. Thoracalis malformatiók	421
Veleszületett szívhibák	421
A tüdő congenitalis cystikus adenomatoid malformatiója	423
Hernia diaphragmatica	423
Ajánlott forrásmunkák	424
57. Abdominalis malformatiók	427
Omphalokele és gastroschisis	427
Oesophagus-atresia	429
Duodenum-atresia	429
Egyéb bélatrikiák	430
Ajánlott forrásmunkák	430
58. Cystikus veseelváltozások	431
Infantil polycystás vese (Potter I)	431
Multicystás vesedysplasia (Potter II)	431
Adult polycystás vese (Potter III)	432
Hydronephrotikus vese (Potter IV)	434
Ajánlott forrásmunkák	434
59. Obstructiv uropathiák	437
Ureteropelvikus junctio elzáródás	437
Hátsó urethrabillentyű okozta elzáródás	437
Megacystis–microcolon–hypoperistalsis-syndroma	439
Ajánlott forrásmunkák	439
60. Down-syndroma	441
Klinikai kép	441
Cytogenetika és ismétlődési kockázat	442
Szülői életkor és Down-syndroma	443
Praenatalis diagnosztika	444
Praenatalis szűrés	444
Ajánlott forrásmunkák	445
61. Egyéb autosomalis trisomiás syndromák	447
Edwards-syndroma	447
Patau-syndroma	448
8- és 9-trisomia	449
Ajánlott forrásmunkák	449
62. Deletiósyndromák	451
Ajánlott forrásmunkák	453
63. Fragilis X syndroma	455

	Ajánlott forrásmunkák	456
64.	A nemi differenciálódás zavarai. Intersexualitas	459
	Ajánlott forrásmunkák	460
65.	Ovotesticularis intersexualitas	463
	Hermaphroditismus verus	463
	Kevert gonad-dysgenesis	464
	Ajánlott forrásmunkák	464
66.	Testicularis intersexualitas	465
	Pseudohermaphroditismus masculinus	465
	Testicularis feminisatio (Morris-syndroma)	466
	Klinefelter-syndroma	466
	XX-férfiak	467
	XYY-syndroma	467
	Ajánlott forrásmunkák	468
67.	Ovarialis intersexualitas	469
	Pseudohermaphroditismus femininus	469
	Adrenogenitalis syndroma	469
	Stein–Leventhal-syndroma	470
	Mayer–Rokitansky–Küster–Hauser-(MRKH-)syndroma	471
	X-polysomiák	471
	Ajánlott forrásmunkák	472
68.	Gonad-dysgenesisek	473
	Turner-syndroma	473
	Tiszta gonad-dysgenesis	475
	Ajánlott forrásmunkák	475
69.	Intrauterin bakterialis fertőzések	477
	Congenitalis syphilis	477
	Brucellosis	478
	Listeriosis	478
	Leptospirosis	479
	Húgyúti szervek fertőzései	479
	Genitalis mycoplasma	479
	Ajánlott forrásmunkák	479
70.	Congenitalis rubeola-syndroma	481
	Rubeola-expositio terhességben	481
	Immunizálás	483
	Ajánlott forrásmunkák	484
71.	Egyéb intrauterin vírusfertőzések	485
	Cytomegalovírus (CMV) fertőzés	485
	Hepatitis-vírus fertőzés	486
	Herpes-vírus fertőzés	487
	Varicella/zoster-vírus fertőzés	487
	Chlamydia	487
	Ajánlott forrásmunkák	488
72.	Congenitalis toxoplasmosis	491
	Ajánlott forrásmunkák	492
73.	Vegyí anyagok, gyógyszerek okozta magzati ártalmak	493

Ajánlott forrásmunkák	496
74. Monogénesen öröklődő multiplex malformatiós syndromák	497
Ajánlott forrásmunkák	498
75. Pharmacogenetikai kórképek	501
Ajánlott forrásmunkák	502
76. Magzati haemolytikus betegségek	503
Rh-vércsoport-incompatibilitás	503
AB0-vércsoport-incompatibilitás	509
Egyéb vércsoport-incompatibilitások	510
Autoimmun thrombocytopeniás purpura (ITP)	510
Apaság kizárása vércsoportvizsgálattal	511
Ajánlott forrásmunkák	512
77. Non-immun hydrops	513
Ajánlott forrásmunkák	515
78. Diabetesez embryo- és foetopathiák	517
Ajánlott forrásmunkák	520
79. Fejlődési rendellenességek komplex praenatalis szűrése	521
Ajánlott forrásmunkák	524
80. Perinatalis károsodás	525
Anaemia	526
Hypertonia	526
Respirációs distress syndroma (RDS)	527
Magzati hypoxia	528
Perinatalis agyvérzések	528
Ajánlott forrásmunkák	531
Függelék	533
Cytologiai és cytogenetikai módszerek	533
Az alfa-foetoprotein (AFP) koncentráció meghatározása	544
Jellegek és betegségek génlokalizációja az egyes autosomákon ..	550
Ajánlott forrásmunkák	557
Rövidítések jegyzéke	559
Tárgymutató	561